CZU: 796:37.013+159.99
https://doi.org/10.52449/fcscf26.01

ORCID ID: https://orcid.org/0000-0001-8050-082X
e-mail: arseneigor016@gmail.com

OPTIMIZAREA FORMĂRII CONTINUE A SPECIALISTULUI ÎN CULTURA FIZICĂ PRIN ABORDARE ACMEOLOGICĂ

Arsene Igor

Abstract *The article analyzes the optimization of continuous professional training of the physical education specialist through an acmeological approach. Emphasis is placed on lifelong learning as a strategic condition for achieving professional excellence and maturity. The study highlights key acmeological principles-self-development, reflexivity, motivation, and adaptability-that support sustainable professional growth. The relevance of the research is determined by contemporary challenges in physical education, sport, and health promotion, which require specialists capable of continuous self-improvement and innovative practice.*

Keywords: *lifelong professional training, physical education specialist, acmeological approach, professional development, educational optimization*

Actualitatea. În ultimele decenii, domeniul culturii fizice și al educației fizice se confruntă cu transformări profunde determinate de schimbările sociale, tehnologice și axiologice ale societății contemporane. Creșterea interesului pentru un stil de viață sănătos, diversificarea practicilor motrice, integrarea tehnologiilor digitale și accentul pus pe competențe transferabile impun redefinirea rolului specialistului în cultura fizică. În acest context, formarea continuă nu mai reprezintă o opțiune, ci o condiție esențială a menținerii competenței profesionale și a relevanței sociale a specialistului [1, 2].

Educația pe tot parcursul vieții este recunoscută la nivel internațional drept un principiu fundamental al dezvoltării profesionale durabile, fiind promovată de organizații precum UNESCO și Consiliul Europei ca răspuns la dinamica rapidă a cunoașterii și a pieței muncii [10]. În domeniul culturii fizice, această paradigmă capătă o semnificație particulară, deoarece activitatea profesională implică nu doar actualizarea cunoștințelor teoretice, ci și perfecționarea continuă a competențelor motrice, metodologice și psihopedagogice [3, 8].

Din perspectivă teoretică, optimizarea formării continue a specialistului în cultura fizică necesită un cadru conceptual capabil să explice și să orienteze procesul de dezvoltare profesională la vârsta adultă. În acest sens, acmeologia se afirmă ca o știință a dezvoltării optime a personalității mature, centrată pe atingerea nivelului maxim de realizare profesională și personal – acme-ul [3, 9]. Abordarea acmeologică depășește viziunea tradițională asupra formării ca simplă acumulare de cunoștințe, promovând autodezvoltarea conștientă, reflexivitatea și autoreglarea ca mecanisme centrale ale progresului profesional.

Aplicarea principiilor acmeologice în formarea continuă a specialistului în cultura fizică presupune reconsiderarea statutului acestuia din simplu executant al unor prescripții curriculare în subiect activ al propriei dezvoltări profesionale. Specialiștii sunt chemați să își construiască traiectorii individuale de formare, să își evalueze critic competențele și să răspundă creativ la provocările mediului educațional și social [5, 6]. Această orientare este cu atât mai relevantă în contextul actual, marcat de creșterea complexității rolurilor profesionale în educația fizică, sport și promovarea sănătății.

Astfel, problematica optimizării formării continue a specialistului în cultura fizică prin abordare acmeologică se conturează ca o direcție de cercetare actuală și necesară. Analiza acestei problematici permite fundamentarea unor strategii educaționale eficiente, orientate spre excelență profesională, responsabilitate socială și dezvoltare durabilă, contribuind totodată la consolidarea statutului științific și social al domeniului culturii fizice.

Ipoteza studiului. Se pornește de la ipoteza că formarea continuă a specialistului în cultura fizică devine mai eficientă și mai relevantă profesional atunci când este fundamentată pe principiile abordării acmeologice, comparativ cu modelele tradiționale de perfecționare profesională centrate exclusiv pe acumularea de cunoștințe sau pe standarde rigide instituționale.

Se presupune că integrarea dimensiunilor acmeologice – autodezvoltarea conștientă, reflexivitatea profesională, motivația pentru excelență și autoreglarea carierei – contribuie la optimizarea procesului de formare continuă și la atingerea unui nivel superior de maturitate profesională a specialistului în cultura fizică.

Scopul studiului. Scopul studiului constă în analiza și fundamentarea teoretică a procesului de optimizare a formării continue a specialistului în cultura fizică prin abordare acmeologică, pe baza literaturii de specialitate din domeniul pedagogiei, psihologiei dezvoltării adulte, acmeologiei și educației fizice.

Totodată, studiul își propune să evidențieze evoluția conceptelor și practicilor de formare profesională de la modelele tradiționale la cele contemporane și să identifice direcții de optimizare adaptate cerințelor actuale ale sistemului educațional și sociale.

Metodele de cercetare. În realizarea studiului au fost utilizate următoarele metode de cercetare, cu preponderență teoretică: analiza bibliografică a lucrărilor fundamentale și contemporane din domeniul acmeologiei, educației continue, culturii fizice și formării profesionale; analiza comparativă, utilizată pentru evidențierea diferențelor dintre modelele tradiționale de formare continuă și abordările moderne de tip acmeologic; metoda sintezei teoretice, aplicată pentru integrarea conceptelor și principiilor relevante într-un model explicativ coerent; metoda interpretativă, utilizată pentru formularea concluziilor și direcțiilor de optimizare a formării continue; modelarea teoretică, în vederea conturării unor perspective de dezvoltare a formării continue din punct de vedere acmeologic.

Organizarea cercetării. Cercetarea a fost organizată și desfășurată în mediul online, beneficiind de accesul la baze de date științifice și resurse electronice specializate. Condițiile tehnologice au permis un studiu flexibil și aprofundat al literaturii de specialitate, facilitând analiza sistematică a surselor relevante.

Lucrările au fost selectate și examinate în funcție de criterii de actualitate, relevanță și autoritate, asigurând astfel o fundamentare solidă a investigației. Structura cercetării a urmărit o progresie logică și coerentă, menținând un echilibru între rigurozitate teoretică și aplicabilitate practică.

Rezultatele cercetării. Pentru ca cercetarea noastră să poată fi dezvoltată și aprofundată în continuare, aceasta a fost structurată pe mai multe aspecte analitice. Analiza literaturii de specialitate și sinteza comparativă realizată au permis evidențierea unor rezultate relevante privind evoluția și optimizarea formării continue a specialistului în cultura fizică prin abordare acmeologică.

Aspectul 1. Rezultatele analizei documentării teoretice. Analiza surselor științifice din domeniul pedagogiei, psihologiei dezvoltării adulte și acmeologiei evidențiază *că modelele tradiționale de formare continuă* au fost construite preponderent pe principii normative și instituționalizate, având ca finalitate principală transmiterea, actualizarea și standardizarea cunoștințelor profesionale [2, 8]. În această paradigmă, specialistul în cultura fizică este definit în principal *ca executor al prescripțiilor curriculare*, cu un nivel redus de autonomie decizională și reflexivă asupra propriei dezvoltări profesionale.

În opoziție cu această viziune, literatura contemporană promovează tranziția *către modele de formare continuă centrate pe competențe*, flexibilitate curriculară și învățare pe tot parcursul vieții [1, 10].

Din această perspectivă, abordarea acmeologică este evidențiată *ca un cadru teoretic integrator*, capabil să coreleze dimensiunea profesională cu cea personală, orientând procesul formativ spre autodezvoltare conștientă, maturitate profesională și atingerea excelenței [3, 9].

Aspectul 2. Rezultatele analizei comparative confirmă existența unor *diferențe structurale și funcționale semnificative* între formarea continuă tradițională și cea fundamentată pe abordarea acmeologică. Aceste diferențe, identificate și susținute de literatura de specialitate, sunt sintetizate în Tabelul 1.

Tabelul 1. Caracteristicile formării continue tradiționale versus formarea continuă prin abordare acmeologică

Criteriul de analiză	Formarea continuă tradițională	Formarea continuă prin abordare acmeologică
Finalitatea formării	Actualizarea cunoștințelor [3]	Atingerea maturității și excelenței profesionale [8, 10]
Conținutul formării	Preponderent teoretic [2]	Integrativ: cognitiv, reflexiv, axiologic
Organizarea procesului	Normativă, standardizată	Flexibilă, individualizată [3]
Rolul specialistului	Executant	Subiect activ al dezvoltării profesionale
Tipul evaluării	Formală, externă	Reflexivă, autoevaluativă
Orientarea profesională	Conformism instituțional	Autodezvoltare și autorealizare profesională

Notă: Rezultatele prezentate în Tabelul 1 demonstrează că *modelele tradiționale nu mai răspund pe deplin cerințelor actuale ale domeniului culturii fizice*, în timp ce abordarea acmeologică oferă premisele unei optimizări reale și durabile a formării continue.

Aspectul 3. Rezultatele sintezei acmeologice. Sinteza teoretică a literaturii analizate a permis identificarea *principalelor dimensiuni acmeologice* care contribuie la optimizarea formării continue a specialistului în cultura fizică. Aceste dimensiuni, fundamentate teoretic în lucrările de acmeologie și psihologia dezvoltării adulte [6, 7, 9], sunt prezentate sintetic în Tabelul 2.

Tabelul 2. Dimensiuni acmeologice ale optimizării formării continue

Dimensiunea acmeologică	Conținut și semnificație teoretică
Motivația intrinsecă	Dorința conștientă de autoperfecționare [10]
Reflexivitatea	Analiza critică a propriei activități profesionale [7]
Autonomia profesională	Gestionarea independentă a traiectoriei de carieră
Responsabilitatea personală	Asumarea deciziilor și rezultatelor profesionale
Orientarea spre excelență	Depășirea nivelului mediu de performanță
Performanța durabilă	Menținerea eficienței profesionale pe termen lung

Notă: Rezultatele confirmă faptul că formarea continuă devine eficientă doar în condițiile în care specialistul este sprijinit să își construiască un parcurs profesional individualizat, coerent cu propriul potențial și cu cerințele mediului educațional și social.

Aspectul 4. Rezultatele comparării mecanismelor de dezvoltare profesională. Analiza mecanismelor de dezvoltare profesională evidențiază *o schimbare de paradigmă*: de la controlul extern, specific formării tradiționale, către autoreglarea profesională, caracteristică abordării acmeologice. Diferențele sunt sintetizate în Tabelul 3 și sunt susținute de literatura de specialitate [5, 6, 7].

Tabelul 3. Mecanismele dezvoltării profesionale: abordare tradițională vs. acmeologică

Mecanism	Abordare tradițională	Abordare acmeologică
Controlul formării	Extern, instituțional	Intern, autoreglat
Motivația	Extrinsecă	Intrinsecă
Învățarea	Dirijată	Autodirijată
Evaluarea	Standardizată	Reflexivă
Dezvoltarea profesională	Lineară	Evolutivă, etapizată

Notă: Conform literaturii acmeologice, autoreglarea, reflexivitatea și autoevaluarea reprezintă indicatori esențiali ai maturității profesionale și ai atingerii nivelului de acme [5, 6, 7].

Concluzii și perspective de cercetare. Formarea continuă a specialistului în cultura fizică, abordată prin prisma acmeologiei, reprezintă un proces complex, dar esențial pentru atingerea excelenței profesionale și a maturității personale. Studiul a demonstrat că modelele tradiționale, centrate pe transmiterea rigidă a cunoștințelor, sunt insuficiente pentru nevoile actuale ale profesiei. Integrarea principiilor acmeologice, care pun accent pe autonomie, autoreglare și dezvoltare continuă, optimizează semnificativ procesul formativ. Pentru aprofundarea temei, cercetările viitoare pot viza:

- Aplicarea practică a modelului acmeologic în contexte educaționale variate, prin studii experimentale și intervenții pedagogice.
- Evaluarea impactului autoreflectivității și autonomiei în creșterea performanțelor profesionale ale specialiștilor în cultura fizică.
- Dezvoltarea de instrumente și metode specifice pentru susținerea și monitorizarea procesului de formare continuă bazată pe acmeologie.
- Investigarea factorilor psihosociali care influențează motivația intrinsecă și excelența în carieră.

Astfel, perspectiva integratoare a acmeologiei poate contribui decisiv la îmbunătățirea calității și relevanței formării continue în domeniul culturii fizice.

Bibliografie

1. ARSENE, I.A. Corelația semnificativă dintre neuroplasticitatea intenționată și dezvoltarea personală a profesorului de educație fizică. În: *Valorificarea neuroştiinţelor în dezvoltarea personală*, 7-8 noiembrie 2024, Chişinău. Chişinău: CEP UPSC, 2024, pp. 140-149.

2. BOTA, A.; TEODORESCU, S.; ȘERBĂNOIU, S. Unified Sports – a Social Inclusion Factor in School Communities for Young People with Intellectual Disabilities. In: *Procedia – Social and BEHAVIORAL Sciences*, 2014, vol. 117, №, p. 21-26.

3. COJOCARU-BOROZAN, M.; SADOVEI, L.; PAPUC, L.; OVCERENCO, N. Fundamentele științelor educației: Manual universitar, Chișinău: Ministerul Educației al Republicii Moldova, Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă", 2014. 446 p.

4. CRISTEA, S. Instruirea / Procesul de învățământ – Colecția Concepte Fundamentale în Pedagogie, Vol.6. București: Didactica Publishing House. 2017. 132 p.

5. CUMMINS, P.; KUNKEL, S. O examinare globală a politicilor și practicilor pentru învățarea pe tot parcursul vieții. În: *New Horizons in Adult Education and Human Resource Development*, 2015, vol. 27, nr. 3, p. 135–144.

6. PÂNIȘOARĂ, I. O. Managementul carierei didactice. București: Polirom, 2020. 300 p.

7. ZLATE, M. Psihologia dezvoltării adulte. București: Editura Universitară, 2015. 416 p. (Collegium. Psihologie).

8. АНАНИЕВ, Б.Г. Человек как объект познания. 3-е издание. Санкт-Петербург: Питер, 2001. 288 с.

9. АФТИМИЧУК, О.Е. Психолого-педагогические основы профессиональной деятельности фитнесс-тренера. В: *Ştiinţa culturii fizice: Pregătire profesională, antrenament sportiv, educaţie fizică, recuperare, recreaţie*. Chișinău: USEFS, 2009, nr. 2/2, с. 12-16.

10. ДЕРКАЧ, А.А. Акмеологические основы развития профессионала. Москва: Изд-во Московского психолого-социального ин-та. Воронеж: НПО «МОДЭК», 2004. 752 с.